

Profesorul vulcanist Ilie Rus

„Promotor al excelenței în educație”

Absolvent al Facultății de Fizică din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, profesorul Ilie Rus a activat fără întrerupere, chiar de la terminarea studiilor superioare, în 1978, la Colegiul Național „Samuil Vulcan” din Beiuș.

În cele patru decenii de muncă la catedră, profesorul Ilie Rus a reușit să-i facă pe mulți dintre elevii lui să îndrăgească fizica, unii ajungând la performanțe școlare deosebite sau chiar să-și aleagă o carieră în domeniu. Mai mult de atât, Ilie Rus este un formator de caractere, un dascăl convins de rolul formativ al actului educațional și, prin întregul său comportament social, un model în sine.

De aceea, pentru toți cei care îl cunosc pe dascălul vulcanist, decernarea de către Fundația

Comunitară Oradea, în cadrul Galei Comunității Bihorene, a Premiului „Promotor al excelenței școlare”, a părut un gest firesc de recunoștință față de o carieră exemplară, față de o viață dăruită semenilor, pusă în slujba cetății.

Cât îl privește pe profesorul Ilie Rus, a rămas același om modest, dar cu o stăpânire de sine ce-și are resorturile în erudiția dublată de o vastă experiență profesională ce-l definesc pe acesta. L-am regăsit, firește, în sala de clasă, iar atunci când i-am solicitat un scurt interviu, ne-a vorbit, cu vădită emoție, tot despre elevi; lor le-a mulțumit pentru premiu, subliniind că valoarea dascălului se măsoară prin rezultatele elevilor săi. La final, Ilie Rus a mărturisit că „secretul” lui constă în relația pe care o stabilește cu elevii: dincolo de formule și teorii din fizică,

Profesorul Ilie Rus

le-a insuflat permanent cinstea și omenia, încercând să-i trateze ca pe niște parteneri de

dialog, ca pe niște camarazi pe drumul cunoașterii, ca pe niște viitori colegi. ■ Dan ISPAS

Placă comemorativă în cinstea uniuniștilor Satul Bălnaca și-a cinstit eroii

Cu ocazia sărbătoririi Centenarului Marii Uniri, în data de 15 decembrie 2018, s-a dezvelit o placă memorială pe Școala din Bălnaca, comuna Șuncuius, în semn de omagiu și prețuire pentru cei trei reprezentanți ai satului la Marea Unire, din 1918: Vasile David, Petru Martin și Gavril Zah.

La eveniment au fost prezenți directorul general al Școlii Gimnaziale din comuna Șuncuius, Severus Lazău, și câțiva urmași ai participanților la Marea Unire, printre care și dr. Ana Martin, cercetător științific la Muzeul Țării Crișurilor din Oradea, care, pe cheltuiala familiei sale, a realizat placa comemorativă. Montarea acestei plăci a fost posibilă prin grija primarului din Șuncuius, Doru Gabor. Urmașii prezenți la acest eveniment au punctat momentele emoționante din viața celor omagiați, destoinicia, curajul și personalitatea lor puternică. Vasile David făcea parte dintr-o familie înstărită din Bălnaca, lucru care i-a permis să vândă patru boi pentru a cumpăra clopotele pentru biserica ortodoxă din Bălnaca. În schimb, Gavril Zah a fost un om destoinic și a ocupat funcția de primar al satului. Petru Martin (foto) s-a născut în anul 1885 în satul Bălnaca. În anul 1909 s-a căsătorit cu Noje Mina și au avut patru copii: Ana (1914-2005), Alexandru (1919-1997),

Vasile (1921-2007) și Maria (1923-2013). Avea 29 de ani când a fost încorporat în armata austro-ungară. În iunie 1914, când a fost asasinat, la Sarajevo, moștenitorul tronului Imperiului Austro-Ungar, Franz Ferdinand, de către sârbul Gavrilo Princip, Martin Petru se afla mobilizat la Sarajevo ca și combatant infanterist în armata austro-ungară. A făcut toți cei patru ani din Primul Război Mondial. A povestit urmașilor săi despre țările unde a luptat, respectiv: Galiția, Bosnia, Herțegovina, Serbia etc. și despre atrocitățile și foamea îndurate. A fost rănit, urma glonțului a rămas vizibilă pe corpul său toată viața. Imediat după război, Petru Martin a militat pentru drepturile românilor din Transilvania și pentru unirea Transilvaniei cu România. Și-a susținut convingerile, plecând pe 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia, împreună cu câțiva consăteni din Bălnaca și Bratca. Administrația maghiară, în frunte cu jandarmeria, își exercita încă, pe valea Crișului Repede, și după 1 Decembrie 1918, drepturile de control asupra populației. Erau vizați românii cu convingeri patriotice și cei care participaseră la Alba Iulia. Au urmat câteva luni de opresiune cruntă împotriva românilor, care, unori, se termina tragic. Petru Martin a trebuit să se ascundă în pădurea din Bălnaca Groși, în locul numit Ponorăș, la două ore de mers pe jos, la distanță

de sat. Bunica și fiica mai mare îi duceau de mâncare. A murit în anul 1975.

Nepoții și strănepoții le-au mulțumit înainșilor lor cu recunoștință și mândrie, pentru sacrificiul și gestul lor patriotic. Pe lângă placa omagială, memoria lor a fost cinstită de-a lungul anului prin diferite proiecte. Astfel, prin grija Asociației Urmașii Marii Uniri, pe site-ul www.urmasii-mariuniri.ro este prezentată o incursiune în viața și activitatea lui Petru Martin, unul din cei trei delegați ai satului Bălnaca. De asemenea, portretul lui Martin se regăsește în expoziția „Portretele Unirii”, care a fost itinerată în Piața Unirii, la Liceul Teoretic

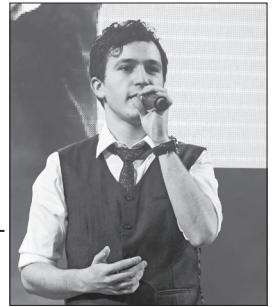
„Onisifor Ghibu”, Liceul Teoretic „Aurel Lazăr”, Colegiul Național „Emanuil Gojdu”, Colegiul Național „Mihai Eminescu”, în Cetatea Oradea, la Muzeul Țării Crișurilor, iar acum a poposit la Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai”. „Despre Petru Martin s-a amintit și la Bruxelles, în Parlamentul European, la 27 noiembrie 2018, într-o manifestare de mare anvergură cu titlul Bihoreni la Marea Unire”, a declarat dr. Ana Martin. De asemenea, în prima zi de Crăciun, personalitatea lui Petru Martin va fi prezentată și de către preotul satului Bălnaca, părintele Iacob Claudiu, la biserica din satul Bălnaca.

■ Cristina PUȘCAȘ

Ștei. Concert extraordinar „Acasă de Crăciun”

Ca de obicei, sărbătorile de iarnă sunt prilej de bucurie, mângâiere sufletească, cadouri și cetină de brad, iar în această perioadă, când zăpada s-a așternut cu o „pătură” consistentă peste tot, parcă strălucirea acestora sunt mai aparte.

Zăpada căzută din abundență, în ultimele zile, peste urbea de la poalele Apusenilor s-a „raliat” fără menajamente la o săptămână aparte din viața locuitorilor de pe aceste meleaguri, dorind parcă să „participe” efectiv la bucuria acestora.

Ovidiu Lazăr

Dacă pomul de iarnă și parcul în care se găsesc sania trasă de reni și nelipsitul om de zăpadă sunt atracția celor mici, în apropierea acestora autoritățile locale au instalat și o casuță care va deservi populația, în preajma sărbătorilor, cu ceai cald, cozonaci, dulciuri, precum și tradiționala plăcintă din zona urbei. Dar săptămâna a început creștinește, chiar în prima zi, cu concertul de colinde, sugestiv intitulat „Colindul, evanghelia nescrisă a neamului românesc”, continuând marți cu spectacolul „Magia Crăciunului” susținut de elevii șteiieni, urmat de „Gala sportului șteian”. Tot în organizarea Consiliului Local și Primăriei Ștei, dar și a Casei de Cultură „Miron Pompiliu” Ștei, în care implicarea lui Iulian Balaj și Marius Cioară, primarul, respectiv viceprimarul orașului Ștei, este una esențială, locuitorii urbei, și nu numai, vor avea parte vineri, 21 decembrie, ora 18.00, în sala mare de festivități a Casei de Cultură, de un concert extraordinar, „Acasă de Crăciun”, care cu siguranță va aduce multă liniște și speranțe în sufletele celor prezenți. Garanția unui concert într-adevăr extraordinar este dată de vocile inegalabile ale bihoreanului Ovidiu Lazăr și cuplului Maria Moldovan & Tom, „șlefuite” pe alte meleaguri ale Uniunii Europene, dar care doresc să fie acasă în perioada Sfințelor Sărbători. Bihoreanul Ovidiu Lazăr a studiat muzica o bună parte la Milano, iar în ultima perioadă a participat la un masterclass în Italia, fiind format, printre alții, de compozitorii și producătorii Francesco Morentini și Luca Angelosanti, cei care au scris pentru Placido Domingo, Gianni Morandi, ca să enumerăm doar câțiva. Ca formator, Ovidiu l-a avut pe Jurij Ricotti, sound designerul ultimului album al lui Andrea Bocelli, dar și al lui Celine Dion etc. Dejeanca Maria Moldovan, care este și compozitor, nu doar interpret, a absolvit Conservatorul din Cluj, iar în această perioadă studiază la Roma, făcând parte din „Corul Diecezei de Roma”, sub bagheta monseniorului Marco Frisina, unul dintre cei mai mari dirijori din Vatican. Atât Ovidiu Lazăr, cât și Maria Moldovan și-au împlinit marele vis, acela de a cânta Sfântului Părinte, Papa Francisc, făcând astfel mare cinste celor care i-au pregătit și au crezut în talentul lor. Tamas Szekely, cu numele de scenă Tom, a absolvit studiile în Cinematografie la Cluj-Napoca, după care a studiat muzica, timp de patru ani, la Cardiff, în Țara Galilor, iar cu Maria, pe care o cunoaște de 9 ani, a cântat în primii doi ani, acum revenind în țară cu ocazia concertelor pe care le vor susține. Acest concert extraordinar, la care intrarea este liberă, va cuprinde atât tradiționalele colinde românești, cât și muzică ușoară din compoziții proprii, care, cu siguranță, vor crea căldura sărbătorilor de iarnă împreună cu cei dragi, într-o veritabilă seară de... „Acasă de Crăciun”. ■ Ionel POPA